

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2013/33/UE

z dnia 26 czerwca 2013 r.

w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (wersja przekształcona)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 78 ust. 2 lit. f),

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,uwzględniając opinię Komitetu Regionów ⁽²⁾,stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą ⁽³⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Do dyrektywy Rady 2003/9/WE z dnia 27 stycznia 2003 r. ustanawiającej minimalne normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o azyl ⁽⁴⁾ mają zostać wprowadzone istotne zmiany. Dla zachowania przejrzystości, dyrektywę tę należy przekształcić.
- (2) Wspólna polityka azylowa, łącznie ze wspólnym europejskim systemem azylowym, jest integralną częścią celu Unii Europejskiej, jakim jest stopniowe ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, otwartej dla wszystkich, którzy zmuszeni okolicznościami słusznie szukają ochrony w Unii. Polityce takiej powinna przyświecać zasada solidarności i sprawiedliwego podziału odpowiedzialności, w tym skutków finansowych, między państwami członkowskimi.
- (3) Na specjalnym posiedzeniu w Tampere w dniach 15 i 16 października 1999 r. Rada Europejska uzgodniła podjęcie prac zmierzających do ustanowienia wspólnego

europejskiego systemu azylowego, opartego na pełnym stosowaniu Konwencji genewskiej dotyczącej statusu uchodźców z dnia 28 lipca 1951 r., uzupełnionej protokołem nowojorskim z dnia 31 stycznia 1967 r. (zwanej dalej „konwencją genewską”), utrzymując w ten sposób zasadę *non-refoulement*. Pierwszy etap wspólnego europejskiego systemu azylowego został uwieńczony przyjęciem odnośnych aktów prawnych przewidzianych Traktatami, w tym dyrektywą 2003/9/WE.

- (4) Rada Europejska na posiedzeniu w dniu 4 listopada 2004 r. przyjęła program haski, w którym wyznaczono cele do osiągnięcia w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w latach 2005–2010. W tym względzie w programie haskim wezwano Komisję Europejską do oceny aktów prawnych przyjętych w pierwszej fazie oraz przedstawienia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie aktów i środków przewidzianych dla drugiej fazy.
- (5) Rada Europejska na posiedzeniu w dniach 10–11 grudnia 2009 r. przyjęła program sztokholmski, w którym ponownie potwierdzono cel, jakim jest ustanowienie do 2012 r. wspólnej przestrzeni ochrony i solidarności opartej na wspólnej procedurze azylowej oraz jednolitym statusie osób, którym udzielono ochrony międzynarodowej w oparciu o wysokie normy ochrony oraz sprawiedliwe i skuteczne procedury. W programie sztokholmskim stwierdzono również zasadnicze znaczenie traktowania osób fizycznych w porównywalny sposób jeżeli chodzi o warunki przyjęcia niezależnie od tego, w jakim państwie członkowskim składają wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej.
- (6) Należy zmobilizować zasoby Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców oraz Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu w celu odpowiedniego wsparcia wysiłków państw członkowskich w zakresie wdrażania norm określonych w drugiej fazie tworzenia wspólnego europejskiego systemu azylowego, w szczególności tych państw członkowskich, których systemy azylowe znajdują się pod szczególną i niewspółmierną presją, zwłaszcza za względu na ich położenie geograficzne lub sytuację demograficzną.
- (7) W świetle wyników przeprowadzonej oceny wdrożenia aktów prawnych przyjętych w pierwszej fazie, na obecnym etapie właściwe jest potwierdzenie zasad, na których opiera się dyrektywa 2003/9/WE, w celu poprawy warunków przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (dalej zwanymi „wnioskodawcami”).

⁽¹⁾ Dz.U. C 317 z 23.12.2009, s. 110 i Dz.U. C 24 z 28.1.2012, s. 80.

⁽²⁾ Dz.U. C 79 z 27.3.2010, s. 58.

⁽³⁾ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 7 maja 2009 r. (Dz.U. C 212 E z 5.8.2010, s. 348) oraz stanowisko Rady w pierwszym czytaniu z dnia 6 czerwca 2013 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym). Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 10 czerwca 2013 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym).

⁽⁴⁾ Dz.U. L 31 z 6.2.2003, s. 18.

- (8) Aby zapewnić równe traktowanie wnioskodawców na obszarze całej Unii, niniejsza dyrektywa powinna być stosowana na wszystkich etapach i we wszystkich rodzajach postępowań w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej, we wszystkich miejscach oraz ośrodkach przyjmujących wnioskodawców, tak długo, jak wolno im pozostać na terytorium państw członkowskich jako wnioskodawcom.
- (9) Stosując niniejszą dyrektywę, państwa członkowskie powinny starać się o jak najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka oraz uwzględnienie jedności rodziny, zgodnie z odpowiednio Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej, Konwencją Organizacji Narodów Zjednoczonych z 1989 r. o prawach dziecka oraz europejską Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.
- (10) W odniesieniu do traktowania osób objętych zakresem stosowania niniejszej dyrektywy państwa członkowskie związane są zobowiązaniami wynikającymi z aktów prawa międzynarodowego, których są stronami.
- (11) Należy ustanowić normy dotyczące przyjmowania wnioskodawców, wystarczające do zapewnienia im godnego poziomu życia i porównywalnych warunków życia we wszystkich państwach członkowskich.
- (12) Harmonizacja warunków dotyczących przyjmowania wnioskodawców powinna pomóc w ograniczaniu wtórnego przemieszczania się wnioskodawców, na który wpływ ma zróżnicowanie warunków ich przyjmowania.
- (13) Aby zapewnić równe traktowanie wszystkich wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową, jak również aby zagwarantować spójność z obecnym dorobkiem prawnym Unii w dziedzinie azylu, w szczególności z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony⁽¹⁾, stosowne jest rozszerzenie zakresu stosowania niniejszej dyrektywy, aby uwzględnić wnioskodawców ubiegających się o ochronę uzupełniającą.
- (14) Organy krajowe powinny szczególną uwagę poświęcać przyjmowaniu osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie przyjmowania, tak aby przyjmowanie tych osób było zorganizowane odpowiednio do ich szczególnych potrzeb w tym zakresie.
- (15) Zatrzymywanie wnioskodawców powinno być zgodne z podstawową zasadą, według której osoba nie powinna zostać zatrzymana wyłącznie z powodu starań o uzyskanie ochrony międzynarodowej, w szczególności zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami prawnymi państw członkowskich oraz z art. 31 konwencji genewskiej. Zatrzymanie wnioskodawców powinno być możliwe jedynie w jasno zdefiniowanych, wyjątkowych okolicznościach, określonych w niniejszej dyrektywie, przy czym sposób i cel zatrzymania muszą być zgodne z zasadami konieczności i proporcjonalności. W przypadku zatrzymania wnioskodawcy powinien on mieć skuteczny dostęp do koniecznych gwarancji procesowych, takich jak możliwość odwołania się do krajowego organu sądowego.
- (16) Jeżeli chodzi o postępowania administracyjne dotyczące powodów zatrzymania, kryterium „należytej staranności” wymaga przynajmniej, aby państwa członkowskie podejmowały konkretne i użyteczne kroki pozwalające maksymalnie skrócić czas weryfikowania powodów zatrzymania oraz aby istniały realne szanse, że taka weryfikacja może z powodzeniem nastąpić w możliwie najkrótszym czasie. Zatrzymanie nie może przekraczać czasu racjonalnie potrzebnego na zakończenie odnośnych postępowań.
- (17) Powody zatrzymania wymienione w niniejszej dyrektywie pozostają bez uszczerbku dla innych powodów zatrzymania – w tym powodów zatrzymania w ramach postępowania karnego – mających zastosowanie na podstawie prawa krajowego, bez związku z wnioskiem obywatela państwa trzeciego czy bezpaństwowca o ochronę międzynarodową.
- (18) Zatrzymani wnioskodawcy powinni być traktowani z pełnym poszanowaniem godności ludzkiej, a ich przyjęcie powinno być zorganizowane w sposób umożliwiający zaspokojenie ich potrzeb w tej sytuacji. Państwa członkowskie powinny zapewnić w szczególności stosowanie artykułu 37 Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych z 1989 r. o prawach dziecka.
- (19) Mogą występować przypadki, w których nie będzie możliwe niezwłoczne zapewnienie w praktyce pewnych gwarancji w zakresie przyjmowania w przypadku zatrzymania, przykładowo z uwagi na położenie geograficzne lub szczególną strukturę ośrodka zatrzymań. Jednak wszelkie odstępstwa od tych gwarancji powinny mieć charakter tymczasowy i powinny być stosowane wyłącznie w okolicznościach określonych w niniejszej dyrektywie. Odstępstwa powinny być stosowane jedynie w wyjątkowych okolicznościach i powinny być należycie uzasadnione z uwzględnieniem okoliczności każdego przypadku, w tym powagi danego odstępstwa, czasu jego trwania oraz jego skutki dla danego wnioskodawcy.

(¹) Dz.U. L 337 z 20.12.2011, s. 9.

- (20) W celu lepszej ochrony nietykalkości fizycznej i psychicznej wnioskodawcy zatrzymanie go powinno być ostatecznością i może mieć miejsce jedynie, gdy należycie przeanalizowano użycie wszelkich alternatywnych środków niepolegających na pozbawieniu wolności. Środki alternatywne wobec zatrzymania muszą zapewnić poszanowanie podstawowych praw człowieka.
- (21) W celu zapewnienia zgodności z gwarancjami procesowymi obejmującymi możliwość skontaktowania się z organizacjami lub grupami osób świadczącymi pomoc prawną, należy udostępnić informacje na temat takich organizacji lub osób.
- (22) Decydując o kwestiach zakwaterowania, państwa członkowskie powinny należycie uwzględnić interes dziecka oraz indywidualną sytuację wnioskodawców, gdy pozostają oni na utrzymaniu członków rodziny lub innych bliskich krewnych, takich jak małoletnie rodzeństwo niepozostające w związku małżeńskim już obecne w danym państwie członkowskim.
- (23) W celu promowania samowystarczalności wnioskodawców oraz ograniczenia znacznych rozbieżności między państwami członkowskimi, istotne jest określenie jasnych norm dotyczących dostępu wnioskodawców do rynku pracy.
- (24) Aby zapewnić zgodność pomocy materialnej udzielanej wnioskodawcom z zasadami określonymi w niniejszej dyrektywie, konieczne jest określenie przez państwa członkowskie poziomu takiej pomocy na podstawie odpowiednich wielkości referencyjnych. Nie oznacza to, że przyznawana kwota powinna być taka sama jak dla własnych obywateli. Państwa członkowskie mogą przyznać wnioskodawcom mniej korzystne warunki traktowania niż własnym obywatelom, zgodnie z przepisami niniejszej dyrektywy.
- (25) Należy ograniczyć możliwości nadużyć w systemie przyjmowania przez określenie okoliczności, w jakich można obniżyć świadczenia materialne w ramach przyjmowania wnioskodawców lub cofnąć je, jednocześnie zapewniając wszystkim wnioskodawcom godne warunki życia.
- (26) Należy zapewnić wydajność krajowych systemów przyjmowania wnioskodawców oraz współpracę między państwami członkowskimi w zakresie przyjmowania takich osób.
- (27) Należy wspierać odpowiednią koordynację między właściwymi organami w odniesieniu do przyjmowania wnioskodawców oraz, co za tym idzie, promować harmonijne relacje między wspólnotami lokalnymi i ośrodkami dla cudzoziemców.
- (28) Państwa członkowskie powinny być uprawnione do wprowadzania lub utrzymywania korzystniejszych przepisów dla obywateli państw trzecich oraz bezpaństwowców, którzy ubiegają się o ochronę międzynarodową w państwie członkowskim.
- (29) W tym duchu zachęca się również państwa członkowskie do stosowania przepisów niniejszej dyrektywy w związku z postępowaniami w sprawie udzielenia innych form ochrony niż przewidziane w dyrektywie 2011/95/UE.
- (30) Wykonanie niniejszej dyrektywy powinno być oceniane w regularnych odstępach czasu.
- (31) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie ustanowienie norm w sprawie przyjmowania wnioskodawców w państwach członkowskich, nie może być osiągnięty w sposób wystarczający w przez państwa członkowskie, a z uwagi na rozmiary i skutki niniejszej dyrektywy możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie unijnym, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE). Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.
- (32) Zgodnie ze wspólną deklaracją polityczną z dnia 28 września 2011 r. państw członkowskich i Komisji dotyczącą dokumentów wyjaśniających⁽¹⁾ państwa członkowskie zobowiązały się do składania w uzasadnionych przypadkach wraz z powiadomieniem o środkach transpozycji co najmniej jednego dokumentu wyjaśniającego związek między poszczególnymi elementami dyrektywy a odnośnymi częściami krajowych instrumentów transpozycyjnych. Ustawodawca jest zdania, że w odniesieniu do niniejszej dyrektywy złożenie takich dokumentów jest uzasadnione.
- (33) Zgodnie z art. 1 i 2 oraz art. 4a ust. 1 Protokołu nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, który jest załączony do TUE i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), oraz bez uszczerbku dla z art. 4 tego protokołu, Zjednoczone Królestwo oraz Irlandia nie uczestniczą w przyjmowaniu niniejszej dyrektywy, nie są nią związane ani jej nie stosują.
- (34) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu nr 22 w sprawie stanowiska Danii załączonego do TUE i TFUE, Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej dyrektywy, nie jest nią związana ani jej nie stosuje.

(¹) Dz.U. C 369 z 17.12.2011, s. 14.

- (35) Niniejsza dyrektywa nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w szczególności w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. W szczególności niniejsza dyrektywa ma na celu zapewnienie pełnego poszanowania godności ludzkiej i wspieranie stosowania art. 1, 4, 6, 7, 18, 21, 24 i 47 Karty i musi być odpowiednio wdrażana.
- (36) Zobowiązanie do transpozycji niniejszej dyrektywy do prawa krajowego powinno ograniczać się do tych przepisów, które stanowią zasadniczą zmianę w porównaniu z dyrektywą 2003/9/WE. Zobowiązanie do transponowania przepisów, które nie uległy zmianie, wynika z tej dyrektywy.
- (37) Niniejsza dyrektywa nie powinna naruszać zobowiązań państw członkowskich dotyczących terminów transpozycji do prawa krajowego dyrektywy 2003/9/WE określonych w załączniku II część B,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

ROZDZIAŁ I

CEL, DEFINICJE I ZAKRES

Artykuł 1

Cel

Celem niniejszej dyrektywy jest ustanowienie norm dotyczących przyjmowania osób ubiegających się o ochronę międzynarodową (zwanymi dalej „wnioskodawcami”) w państwach członkowskich.

Artykuł 2

Definicje

Na użytek niniejszej dyrektywy:

- a) „wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej” oznacza wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej zdefiniowany w art. 2 lit. h) dyrektywy 2011/95/UE;
- b) „wnioskodawca” oznacza obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, w odniesieniu do którego nie została jeszcze podjęta ostateczna decyzja;
- c) „członkowie rodziny” oznaczają, o ile rodzina istniała już w kraju pochodzenia, następujących członków rodziny wnioskodawcy, którzy przebywają w tym samym państwie członkowskim w związku z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej:
- małżonka wnioskodawcy lub jego partnera stanu wolnego, z którym pozostaje w stałym związku, w przypadku gdy prawo lub praktyka danego państwa członkowskiego traktuje związki niemałżeńskie w sposób porównywalny do związków małżeńskich na mocy przepisów prawa tego państwa członkowskiego odnoszących się do obywateli państw trzecich,
 - małoletnie dzieci pochodzące ze związków, o których mowa w tiret pierwszym, lub małoletnie dzieci wnioskodawcy, pod warunkiem że nie pozostają w związku małżeńskim oraz bez względu na to, czy zostały urodzone w małżeństwie czy poza nim lub przysposobione zgodnie z przepisami prawa krajowego,
 - ojca, matkę lub inną osobę dorosłą, która zgodnie z prawem lub z praktyką danego państwa członkowskiego odpowiada za wnioskodawcę, gdy jest on małoletni i nie pozostaje w związku małżeńskim;
- d) „małoletni” oznacza obywatela państwa trzeciego albo bezpaństwowca, który nie ukończył 18 lat;
- e) „małoletni bez opieki” oznacza małoletniego, który przybywa na terytorium państw członkowskich bez opieki osoby dorosłej, odpowiedzialnej za niego zgodnie z prawem lub z praktyką danego państwa członkowskiego, dopóki nie zostanie on skutecznie objęty opieką takiej osoby; pojęcie to obejmuje również małoletniego, który zostaje pozostawiony bez opieki po przybyciu na terytorium państw członkowskich;
- f) „warunki przyjmowania” oznaczają pełen zestaw środków, które państwa członkowskie przyznają wnioskodawcom zgodnie z niniejszą dyrektywą;
- g) „świadczenia materialne w ramach przyjmowania” oznaczają warunki przyjmowania, które obejmują zakwaterowanie, wyżywienie i odzież świadczone w naturze lub jako świadczenia pieniężne, talony, lub połączenie tych trzech form pomocy oraz dietę;
- h) „zatrzymanie” oznacza umieszczenie wnioskodawcy przez państwo członkowskie w określonym miejscu, gdzie wnioskodawca jest pozbawiony swobody przemieszczania się;
- i) „ośrodek dla cudzoziemców” oznacza każde miejsce używane jako miejsce zbiorowego zakwaterowania wnioskodawców;
- j) „przedstawiciel” oznacza osobę lub organizację wyznaczoną przez właściwe organy, mającą pomagać małoletniemu bez opieki i reprezentować go w postępowaniach przewidzianych w niniejszej dyrektywie, w celu najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka, jak również, w razie potrzeby, dokonywać czynności prawnych w jego imieniu. Jeżeli na przedstawiciela wyznaczona jest organizacja, wskazuje ona osobę odpowiedzialną za wypełnianie obowiązków przedstawiciela wobec małoletniego bez opieki zgodnie z niniejszą dyrektywą;
- k) „wnioskodawca o szczególnych potrzebach w zakresie przyjmowania” oznacza osobę szczególnej troski, zgodnie z art. 21, która potrzebuje specjalnych gwarancji, aby korzystać z praw i wypełniać obowiązki, o których mowa w niniejszej dyrektywie.

Artykuł 3**Zakres**

1. Niniejszą dyrektywę stosuje się do wszystkich obywateli państw trzecich i bezpaństwowców, którzy składają wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium, w tym na granicy, na wodach terytorialnych lub w strefach tranzytowych państwa członkowskiego, tak długo jak posiadają oni zezwolenie na pozostanie na jego terytorium jako wnioskodawcy, a także do członków ich rodzin, jeżeli są oni objęci takim wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej zgodnie z prawem krajowym.

2. Niniejszej dyrektywy nie stosuje się w przypadkach wniosków o azyl dyplomatyczny lub terytorialny złożonych w przedstawicielstwach państw członkowskich.

3. Niniejszej dyrektywy nie stosuje się w przypadku, gdy zastosowanie mają przepisy dyrektywy Rady 2001/55/WE z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między państwami członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami⁽¹⁾.

4. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o stosowaniu niniejszej dyrektywy w związku z postępowaniami w sprawie wniosków o ochronę innego rodzaju niż wynikająca z dyrektywy 2011/95/UE.

Artykuł 4**Korzystniejsze przepisy**

Państwa członkowskie mogą wprowadzić lub utrzymać korzystniejsze przepisy dotyczące warunków przyjmowania wnioskodawców i innych bliskich krewnych wnioskodawcy przebywających w tym samym państwie członkowskim, którzy są na jego utrzymaniu, lub ze względów humanitarnych, w zakresie, w jakim przepisy te są zgodne z niniejszą dyrektywą.

ROZDZIAŁ II**PRZEPISY OGÓLNE DOTYCZĄCE WARUNKÓW PRZYJMOWANIA****Artykuł 5****Informacje**

1. W rozsądnym czasie nieprzekraczającym piętnastu dni od złożenia do właściwego organu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, państwa członkowskie powiadamiają wnioskodawców przynajmniej o ustalonych świadczeniach oraz o obowiązkach dotyczących warunków przyjmowania, które osoby te muszą wypełniać.

Państwa członkowskie zapewniają dostarczanie wnioskodawcom informacji o organizacjach lub grupach osób świadczących szczególną pomoc prawną oraz o organizacjach, które mogą świadczyć pomoc lub udzielić informacji o dostępnych warunkach przyjmowania, w tym o opiece zdrowotnej.

2. Państwa członkowskie zapewniają przekazywanie informacji, o których mowa w ust. 1, w formie pisemnej oraz w języku zrozumiałym dla wnioskodawcy, lub co do którego można zasadnie przypuszczać, że jest dla niego zrozumiały. W stosownych przypadkach takie informacje mogą być przekazane również ustnie.

Artykuł 6**Dokumenty**

1. Państwa członkowskie zapewniają doręczenie wnioskodawcy, w terminie trzech dni od dnia złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, dokumentu wydanego na jego nazwisko, potwierdzającego jego status wnioskodawcy lub poświadczającego, że uzyskał on zezwolenie na pobyt na terytorium państwa członkowskiego, podczas gdy jego wniosek ma być lub jest rozpatrywany.

Jeżeli posiadacz takiego dokumentu nie może swobodnie przemieszczać się po całości lub części terytorium państwa członkowskiego, dokument powinien stwierdzać także ten fakt.

2. Państwa członkowskie mogą wyłączyć stosowanie niniejszego artykułu, jeżeli wnioskodawca został zatrzymany, oraz na czas rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego na granicy lub w kontekście postępowania w sprawie prawa wnioskodawcy do wjazdu na terytorium państwa członkowskiego. W szczególnych przypadkach państwa członkowskie mogą na czas rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej wydać wnioskodawcom inne dowody równoważne dokumentowi, o którym mowa w ust. 1.

3. Dokument, o którym mowa w ust. 1, nie musi poświadczать tożsamości wnioskodawcy.

4. Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do wydawania wnioskodawcom dokumentów, o których mowa w ust. 1, które muszą być ważne tak długo, jak długo osoby te posiadają zezwolenie na pobyt na terytorium danego państwa członkowskiego.

5. Państwa członkowskie mogą wydać wnioskodawcom dokument podróży, jeśli zaistnieją ważne powody humanitarne wymagające obecności tych osób w innym państwie.

⁽¹⁾ Dz.U. L 212 z 7.8.2001, s. 12.

6. Państwa członkowskie nie mogą stosować wobec wnioskodawców wymogów dotyczących dokumentacji lub innych wymogów administracyjnych, które nie są konieczne, lub które są niewspółmierne, przed przyznaniem praw, które przysługują wnioskodawcom na mocy niniejszej dyrektywy, wyłącznie z powodu ubiegania się przez nich o ochronę międzynarodową.

Artykuł 7

Pobyt i swoboda przemieszczania się

1. Wnioskodawcy mogą swobodnie przemieszczać się w granicach terytorium przyjmującego państwa członkowskiego lub na obszarze wyznaczonym im przez to państwo członkowskie. Wyznaczony obszar nie może mieć wpływu na nienaruszalną sferę życia prywatnego i musi zapewniać wystarczającą swobodę gwarantującą dostęp do wszystkich świadczeń na mocy niniejszej dyrektywy.

2. Państwa członkowskie mogą podejmować decyzje dotyczące miejsca pobytu wnioskodawcy, jeśli przemawia za tym interes publiczny, porządek publiczny lub, w razie konieczności, ze względu na sprawne rozpatrzenie i skuteczne monitorowanie wniosku o ochronę międzynarodową.

3. Państwa członkowskie mogą uzależnić korzystanie ze świadczeń materialnych w ramach przyjmowania, od rzeczywistego pobytu wnioskodawcy w konkretnym miejscu, które zostanie określone przez państwa członkowskie. Taka decyzja, która może mieć charakter ogólny, jest podejmowana indywidualnie, i na podstawie prawa krajowego.

4. Państwa członkowskie określają przypadki, w których wnioskodawcom może zostać wydane tymczasowe zezwolenie na opuszczenie miejsca pobytu, o którym mowa w ust. 2 i 3, lub wyznaczonego obszaru, o którym mowa w ust. 1. Decyzje są podejmowane indywidualnie, obiektywnie i bezstronnie, a decyzja odmowna jest uzasadniana.

Wnioskodawca nie musi posiadać zezwolenia na stawienie się przed organami lub sądami, jeżeli jego obecność jest niezbędna.

5. Państwa członkowskie zobowiązują wnioskodawców do niezwłocznego powiadomienia właściwych organów o ich aktualnym adresie oraz o każdej zmianie adresu.

Artykuł 8

Zatrzymanie

1. Państwa członkowskie nie zatrzymują żadnej osoby wyłącznie ze względu na fakt, że jest ona wnioskodawcą zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej⁽¹⁾.

2. W przypadkach gdy jest to konieczne, państwa członkowskie mogą, po indywidualnym zbadaniu każdej sprawy, zatrzymać wnioskodawcę, jeżeli nie można skutecznie zastosować łagodniejszych środków przymusu.

3. Wnioskodawcę można zatrzymać wyłącznie:

a) w celu ustalenia lub weryfikacji jego tożsamości lub obywatelstwa;

b) w celu uzyskania informacji, na których opiera się wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, a których uzyskanie bez zatrzymania byłoby niemożliwe, szczególnie gdy istnieje ryzyko ucieczki wnioskodawcy;

c) w związku z postępowaniem mającym na celu podjęcie decyzji w sprawie prawa wnioskodawcy do przybycia na terytorium państwa członkowskiego;

d) gdy zatrzymanie to wiąże się z procedurą powrotu na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich⁽²⁾ i ma służyć przygotowaniu powrotu lub przeprowadzeniu procesu wydalania, a dane państwo członkowskie może wykazać na podstawie obiektywnych kryteriów, w tym informacji, że wnioskodawca już uprzednio miał możliwość skorzystania z procedury azylowej, istnienie racjonalnych przesłanek, by sądzić, że wnioskodawca wystąpił o ochronę międzynarodową tylko w celu opóźnienia lub uniemożliwienia wykonania decyzji nakazującej powrót;

e) jeżeli wymaga tego bezpieczeństwo narodowe lub porządek publiczny;

f) zgodnie z art. 28 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela kraju trzeciego lub bezpaństwowca⁽³⁾.

Powody zatrzymania są określane w prawie krajowym.

4. Państwa członkowskie zapewnią określenie w prawie krajowym alternatyw dla zatrzymania, takich jak regularne zgłaszanie się do wskazanych organów, złożenie poręczenia majątkowego lub nakaz przebywania w określonym miejscu pobytu.

⁽¹⁾ Zob. s. 60 niniejszego Dziennika Urzędowego.

⁽²⁾ Dz.U. L 348 z 24.12.2008, s. 98.

⁽³⁾ Zob. s. 31 niniejszego Dziennika Urzędowego.

Artykuł 9

Gwarancje dla zatrzymanych wnioskodawców

1. Zatrzymanie stosuje się wobec wnioskodawców na możliwie najkrótszy okres i jedynie tak długo, jak zastosowanie mają warunki określone w art. 8 ust. 3.

Postępowania administracyjne istotne z punktu widzenia warunków zatrzymania, o których mowa w art. 8 ust. 3, są przeprowadzane z należytą starannością. Opóźnienia w postępowaniu administracyjnym, których nie można przypisać wnioskodawcy, nie mogą stanowić uzasadnienia dla przedłużenia zatrzymania.

2. Decyzja o zatrzymaniu wnioskodawcy wydawana jest na piśmie przez organy sądowe lub administracyjne. W nakazie zatrzymania wskazuje się przesłanki prawne i faktyczne dla jego wydania.

3. W przypadku zarządzenia zatrzymania przez organy administracyjne, państwa członkowskie zapewniają – z urzędu lub na żądanie wnioskodawcy – szybką sądową kontrolę legalności zatrzymania. W razie kontroli z urzędu, legalność zatrzymania jest ustalana możliwie jak najszybciej po dokonaniu zatrzymania. W razie żądania wnioskodawcy, legalność zatrzymania jest kontrolowana możliwie jak najszybciej po wszczęciu odnośnego postępowania. W tym celu państwa członkowskie określają w prawie krajowym terminy przeprowadzania kontroli sądowej z urzędu lub kontroli sądowej na żądanie wnioskodawcy.

Jeżeli zatrzymanie zostało w wyniku kontroli sądowej uznane za niezgodne z prawem, dany wnioskodawca jest natychmiast zwalniany.

4. Zatrzymani wnioskodawcy są natychmiast informowani na piśmie – w języku dla nich zrozumiałym lub co do którego można zasadnie przypuszczać, że jest dla nich zrozumiały – o powodach zatrzymania, o określonych w prawie krajowym procedurach zaskarżania nakazu zatrzymania oraz o możliwości wystąpienia o bezpłatną pomoc prawną i zastępstwo prawne.

5. Zatrzymanie podlega kontroli przez organ sądowy w rozsądnych odstępach czasu, z urzędu lub na żądanie danego wnioskodawcy, w szczególności w przypadku dłuższego okresu zatrzymania, zaistnienia nowych okoliczności lub jeśli dostępne będą nowe informacje, które mogą wpływać na legalność zatrzymania.

6. W przypadku kontroli nakazu zatrzymania, przewidzianej w ust. 3, państwa członkowskie zapewniają wnioskodawcy dostęp do bezpłatnej pomocy prawnej i zastępstwa prawnego. Obejmuje to co najmniej przygotowanie wymaganych w ramach postępowania dokumentów oraz udział w rozprawie przed organami sądowymi w imieniu wnioskodawcy.

Bezpłatna pomoc prawna i zastępstwo prawne są świadczone przez odpowiednio wykwalifikowane osoby – tak jak to dopuszcza lub na to zezwala prawo krajowe – których interes nie jest sprzeczny, ani faktycznie, ani potencjalnie, z interesem wnioskodawcy.

7. Państwa członkowskie mogą także postanowić, że bezpłatna pomoc prawna i zastępstwo prawne przysługują:

- a) jedynie osobom pozbawionym wystarczających zasobów; lub
- b) jedynie w postaci usług świadczonych przez doradców prawnych lub innych doradców wyraźnie wyznaczonych zgodnie z prawem krajowym do pomocy wnioskodawcom i do ich reprezentowania.

8. Państwa członkowskie mogą także:

- a) określić limity – pieniężne lub czasowe – w odniesieniu do udzielania bezpłatnej pomocy prawnej oraz zastępstwa prawnego, pod warunkiem że takie limity nie ograniczają w sposób arbitralny dostępu do pomocy prawnej oraz do zastępstwa prawnego;
- b) ustalić, że w odniesieniu do opłat i innych kosztów traktowanie wnioskodawców nie może być korzystniejsze niż standardowe traktowanie własnych obywateli w kwestiach związanych z pomocą prawną.

9. Państwa członkowskie mogą żądać całkowitego lub częściowego zwrotu wszelkich przyznanych świadczeń w przypadku znacznej poprawy sytuacji finansowej wnioskodawcy lub jeżeli decyzja o przyznaniu takich świadczeń zapadła na podstawie fałszywych informacji dostarczonych przez wnioskodawcę.

10. Procedury dotyczące dostępu do pomocy prawnej oraz zastępstwa prawnego są określone w prawie krajowym.

Artykuł 10

Warunki zatrzymania

1. Co do zasady na czas zatrzymania wnioskodawcy są umieszczani w specjalnych ośrodkach zatrzymań. Jeżeli państwo członkowskie nie może zapewnić zakwaterowania w specjalnym ośrodku zatrzymań i musi posiłkować się zakwaterowaniem w więzieniu, zatrzymanego wnioskodawcę umieszcza się oddzielnie od zwykłych więźniów i zastosowanie mają warunki zatrzymania określone w niniejszej dyrektywie.

W zakresie, w jakim jest to możliwe, w czasie trwania zatrzymania wnioskodawców umieszcza się oddzielnie od innych obywateli państw trzecich, którzy nie złożyli wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Jeżeli wnioskodawców nie można umieścić osobno od innych obywateli państw trzecich, dane państwo członkowskie zapewnia, aby zastosowanie miały warunki zatrzymania określone w niniejszej dyrektywie.

2. Zatrzymani wnioskodawcy muszą mieć dostęp do stref znajdujących się na świeżym powietrzu.

3. Państwa członkowskie zapewniają przedstawicielom Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) możliwość kontaktowania się z wnioskodawcami i możliwość ich odwiedzania w warunkach nienaruszających prywatności. Dotyczy to również organizacji działającej na terytorium danego państwa członkowskiego w imieniu UNHCR na podstawie umowy z tym państwem członkowskim.

4. Państwa członkowskie zapewniają członkom rodziny, doradcom prawnym lub innym doradcom oraz osobom reprezentującym odnośne organizacje pozarządowe uznane przez dane państwo członkowskie możliwość kontaktu z wnioskodawcami i możliwość ich odwiedzania w warunkach nienaruszających prywatności. Ograniczenia dostępu do ośrodka zatrzymań mogą być wprowadzane wyłącznie w przypadkach, w których, na mocy prawa krajowego, są one obiektywnie konieczne ze względu na bezpieczeństwo, porządek publiczny lub zarządzanie ośrodkiem zatrzymań, pod warunkiem że dostęp nie zostanie w ten sposób znacząco ograniczony lub uniemożliwiony.

5. Państwa członkowskie zapewniają, by zatrzymani wnioskodawcy byli systematycznie informowani o regułach obowiązujących w ośrodku oraz o swoich prawach i obowiązkach w języku dla nich zrozumiałym, lub co do którego można w uzasadniony sposób przypuszczać, że jest dla nich zrozumiały. W uzasadnionych przypadkach oraz na rozsądny, możliwie najkrótszy okres, państwa członkowskie mogą odstąpić od wypełniania tego obowiązku, jeżeli zatrzymanie wnioskodawcy nastąpiło na przejściu granicznym lub w strefie tranzytowej. Odstępstwo to nie ma zastosowania w przypadkach, o których mowa w art. 43 dyrektywy 2013/32/UE.

Artykuł 11

Zatrzymanie osób wymagających szczególnej troski i wnioskodawców o szczególnych potrzebach w zakresie przyjmowania

1. Organy krajowe biorą pod uwagę przede wszystkim stan zdrowia, w tym stan zdrowia psychicznego, zatrzymanych wnioskodawców, którzy wymagają szczególnej troski.

W przypadku zatrzymania osób wymagających szczególnej troski państwa członkowskie zapewniają regularne monitorowanie oraz odpowiednią pomoc z uwzględnieniem szczególnej sytuacji takich osób, w tym stanu ich zdrowia.

2. Małoletnich zatrzymuje się tylko w ostateczności, gdy zostanie ustalone, że nie można skutecznie zastosować łagodniejszych środków przymusu. Zatrzymanie takie zarządza się na możliwie najkrótszy okres oraz podejmuje się starania zmierzające do zwolnienia zatrzymanych małoletnich i umieszczenia ich w odpowiednich miejscach zakwaterowania dla małoletnich.

Naczelnym kryterium dla państw członkowskich jest interes małoletniego zgodnie z art. 23 ust. 2.

Zatrzymani małoletni mają możliwość uczestniczenia w zajęciach wypoczynkowych, w tym w grach i zajęciach rekreacyjnych odpowiednich dla ich wieku.

3. Małoletnich bez opieki zatrzymuje się tylko w wyjątkowych okolicznościach. Dokłada się wszelkich starań, aby zatrzymanego małoletniego bez opieki jak najszybciej zwolnić.

Małoletnich bez opieki nigdy nie zatrzymuje się w więzieniach.

Małoletnim bez opieki zapewnia się w zakresie, w jakim jest to możliwe, zakwaterowanie w placówkach dysponujących personelem i udogodnieniami, które odpowiadają potrzebom osób w ich wieku.

W przypadku zatrzymania małoletnich bez opieki państwa członkowskie zapewniają zakwaterowanie ich oddzielnie od dorosłych.

4. Zatrzymanym rodzinom zapewnia się oddzielne pomieszczenia gwarantujące odpowiedni zakres prywatności.

5. Państwa członkowskie zapewniają umieszczanie zatrzymanych wnioskodawców będących kobietami w oddzielnych pomieszczeniach od wnioskodawców będących mężczyznami, chyba że są oni członkami rodziny i wszystkie zainteresowane osoby wyrażą na to zgodę.

Odstępstwa od akapitu pierwszego mogą dotyczyć wykorzystania pomieszczeń wspólnych przeznaczonych do zajęć rekreacyjnych i socjalnych, w tym wydawania posiłków.

6. W uzasadnionych przypadkach i na rozsądny, możliwie najkrótszy okres, państwa członkowskie mogą odstąpić od ust. 2 akapit trzeci, ust. 4 i ust. 5 akapit pierwszy w przypadku zatrzymania wnioskodawcy na przejściu granicznym lub w strefie tranzytowej, z wyłączeniem przypadków, o których mowa w art. 43 dyrektywy 2013/32/UE.

Artykuł 12

Rodziny

Zapewniając zakwaterowanie wnioskodawcom, państwa członkowskie podejmują właściwe środki w celu utrzymania, w możliwie jak najszerszym zakresie, jedności rodziny w postaci, w jakiej przebywa na ich terytorium. Środki takie są wdrażane za zgodą wnioskodawcy.

Artykuł 13

Profilaktyczne badania medyczne

Państwa członkowskie mogą wymagać od wnioskodawców poddania się profilaktycznemu badaniu medycznemu uzasadnionemu względami zdrowia publicznego.

Artykuł 14

Nauka szkolna i kształcenie małoletnich

1. Państwa członkowskie przyznają małoletnim dzieciom wnioskodawców oraz wnioskodawcom, którzy są małoletni, dostęp do systemu kształcenia na podobnych warunkach, jak własnym obywatelom, do czasu faktycznego wykonania wobec nich lub ich rodziców środka w postaci wydalenia. Takie kształcenie może być prowadzone w ośrodku dla cudzoziemców.

Dane państwo członkowskie może zastrzec, że taki dostęp musi być ograniczony do państwowego systemu kształcenia.

Państwa członkowskie nie odmawiają prawa do kształcenia średniego z tej tylko przyczyny, że małoletni osiągnął pełnoletniość.

2. Dostępu do systemu kształcenia nie odracza się na okres dłuższy niż trzy miesiące od daty złożenia przez małoletniego lub w jego imieniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.

W razie potrzeby dla małoletnich organizuje się zajęcia przygotowawcze, w tym kursy językowe, mające na celu ułatwienie im dostępu do systemu kształcenia oraz uczestnictwa w tym systemie zgodnie z ust. 1.

3. W przypadku gdy dostęp do systemu kształcenia, o którym mowa w ust. 1, nie jest możliwy ze względu na szczególną sytuację małoletniego, dane państwo członkowskie

udostępnia inne formy kształcenia zgodne ze swoim prawem krajowym i swoją praktyką.

Artykuł 15

Zatrudnienie

1. Państwa członkowskie zapewniają wnioskodawcom dostęp do rynku pracy nie później niż 9 miesięcy od dnia złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, jeżeli właściwy organ nie podjął jeszcze decyzji w pierwszej instancji, a wnioskodawca nie ponosi odpowiedzialności za tę zwłokę.

2. Państwa członkowskie podejmują decyzję dotyczącą warunków przyznania wnioskodawcy dostępu do rynku pracy zgodnie ze swoim prawem krajowym, zapewniając jednocześnie wnioskodawcom faktyczny dostęp do rynku pracy.

Ze względów związanych z polityką rynku pracy państwa członkowskie mogą przyznać pierwszeństwo obywatelom Unii oraz obywatelom państw, które są stronami Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym, a także legalnie przebywającym obywatelom państw trzecich.

3. Dostęp do rynku pracy nie może zostać cofnięty podczas trwania postępowania odwoławczego w przypadku, gdy odwołanie się od decyzji odmownej w zwykłym trybie ma skutek zawieszający, do momentu doręczenia odmownej decyzji w sprawie odwołania.

Artykuł 16

Szkolenie zawodowe

Państwa członkowskie mogą zezwolić wnioskodawcom na dostęp do szkolenia zawodowego niezależnie od tego, czy mają oni dostęp do rynku pracy.

Dostęp do szkolenia zawodowego związanego z umową o pracę zależy od zakresu, w jakim wnioskodawca ma dostęp do rynku pracy, zgodnie z art. 15.

Artykuł 17

Ogólne zasady dotyczące świadczeń materialnych w ramach przyjmowania oraz opieki zdrowotnej

1. Państwa członkowskie zapewniają udostępnienie wnioskodawcom świadczeń materialnych w ramach przyjmowania w momencie złożenia przez nich wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.

2. Państwa członkowskie zapewniają świadczenia materialne w ramach przyjmowania pozwalające wnioskodawcom na odpowiedni poziom życia, gwarantujący im utrzymanie i ochronę zdrowia fizycznego i psychicznego.

Państwa członkowskie zapewniają, by taki poziom życia był zapewniany w przypadku osób szczególnej troski, zgodnie z art. 21, jak również w przypadku osób zatrzymanych.

3. Państwa członkowskie mogą uzależnić przyznanie wszystkich lub niektórych świadczeń materialnych w ramach przyjmowania oraz opieki zdrowotnej od faktu, że wnioskodawcy nie posiadają środków wystarczających do życia na poziomie odpowiednim do ich stanu zdrowia oraz zapewnienia im utrzymania.

4. Państwa członkowskie mogą wymagać, aby wnioskodawcy pokrywali w całości lub w części koszty świadczeń materialnych w ramach przyjmowania oraz opieki zdrowotnej przewidzianych w niniejszej dyrektywie, zgodnie z ust. 3, jeżeli wnioskodawcy posiadają wystarczające środki, na przykład jeżeli pracowali przez wystarczający okres.

Jeżeli okaże się, że wnioskodawca posiadał środki wystarczające do pokrycia kosztów świadczeń materialnych w ramach przyjmowania oraz opieki zdrowotnej w czasie, gdy te podstawowe potrzeby były zaspokajane, państwa członkowskie mogą zażądać od wnioskodawcy zwrotu poniesionych kosztów.

5. Jeżeli państwa członkowskie przyznają świadczenia materialne w ramach przyjmowania w formie świadczeń finansowych lub talonów, ich wartość jest ustalana na podstawie poziomów określonych prawem lub praktyką danego państwa członkowskiego w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu życia własnym obywatelom. Państwa członkowskie mogą w tym kontekście traktować wnioskodawców mniej korzystnie niż własnych obywateli, zwłaszcza jeżeli wsparcia materialnego udziela się częściowo w naturze lub jeżeli te poziomy, stosowane względem własnych obywateli, mają zapewnić poziom życia wyższy od tego, który wobec wnioskodawców przewiduje niniejsza dyrektywa.

Artykuł 18

Formy świadczeń materialnych w ramach przyjmowania

1. W przypadku gdy zakwaterowanie jest świadczone w naturze, powinno ono przyjąć jedną z następujących form lub ich kombinację:

- a) lokali wykorzystywanych do celów zakwaterowania wnioskodawców na czas rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego na granicy lub w strefach tranzytowych;
- b) ośrodków dla cudzoziemców, które gwarantują odpowiedni poziom życia;
- c) domów prywatnych, mieszkań, hoteli lub innych lokali zaadaptowanych na potrzeby zakwaterowania wnioskodawców.

2. Bez uszczerbku dla szczególnych warunków zatrzymania przewidzianych w art. 10 i 11, w odniesieniu do

zakwaterowania, o którym mowa w ust. 1 lit. a), b) i c) niniejszego artykułu, państwa członkowskie zapewniają:

- a) wnioskodawcom – gwarancję ochrony ich życia rodzinnego;
- b) wnioskodawcom – możliwość kontaktowania się z krewnymi, doradcami prawnymi lub innymi doradcami oraz z osobami reprezentującymi UNHCR i inne odpowiednie organizacje i organy krajowe, międzynarodowe oraz pozarządowe;
- c) członkom rodzin, doradcom prawnym lub innym doradcom, osobom reprezentującym UNHCR oraz odpowiednim organizacjom pozarządowym uznawanym przez dane państwo członkowskie – dostęp w celu udzielania pomocy wnioskodawcom. Ograniczenia dotyczące takiego dostępu mogą być nałożone wyłącznie ze względu na bezpieczeństwo tych pomieszczeń oraz wnioskodawców.

3. W odniesieniu do wnioskodawców umieszczonych w lokalach i ośrodkach dla cudzoziemców, o których mowa w ust. 1 lit. a) i b), państwa członkowskie biorą pod uwagę szczególne względy wynikające z płci i wieku oraz sytuację osób szczególnie troski.

4. Państwa członkowskie przyjmują odpowiednie środki zapobiegające napadom oraz przemocą ze względu na płeć, w tym napadom na tle seksualnym i molestowaniu, w lokalach i ośrodkach dla cudzoziemców, o których mowa w ust. 1 lit. a) i b).

5. Państwa członkowskie zapewniają, w miarę możliwości, zakwaterowanie dorosłego wnioskodawcy o szczególnych potrzebach w zakresie przyjmowania razem z dorosłymi bliskimi krewnymi, którzy już są obecni w tym samym państwie członkowskim i którzy za niego odpowiadają zgodnie z prawem lub praktyką danego państwa członkowskiego.

6. Państwa członkowskie zapewniają ograniczenie przenoszenia wnioskodawców z jednego miejsca zakwaterowania do innego do przypadków, gdy jest to niezbędne. Państwa członkowskie zapewniają wnioskodawcom możliwość powiadomienia swoich doradców prawnych lub innych doradców o przeniesieniu oraz o nowym adresie.

7. Osoby pracujące w ośrodkach dla cudzoziemców są odpowiednio przeszkolone i związane krajowymi przepisami dotyczącymi poufności, w odniesieniu do wszelkich informacji uzyskanych w trakcie wykonywania pracy.

8. Państwa członkowskie mogą włączyć wnioskodawców w zarządzanie zasobami materialnymi oraz niematerialnymi aspektami życia w ośrodku poprzez organ doradczy lub radę reprezentującą mieszkańców.

9. W należyście uzasadnionych przypadkach państwa członkowskie mogą wyjątkowo, na rozsądny i możliwie najkrótszy okres, ustalić inne formy świadczeń materialnych w ramach przyjmowania niż przewidziane w niniejszym artykule, jeżeli:

- a) zgodnie z art. 22 wymagana jest ocena szczególnych potrzeb wnioskodawcy;
- b) zwykle dostępne zasoby mieszkaniowe są tymczasowo wyczerpane.

Takie inne warunki w każdym przypadku muszą zaspokajać podstawowe potrzeby.

Artykuł 19

Opieka zdrowotna

1. Państwa członkowskie zapewniają wnioskodawcom niezbędną opiekę zdrowotną, która obejmuje przynajmniej opiekę medyczną w nagłych przypadkach oraz podstawowe leczenie chorób i poważnych zaburzeń psychicznych.

2. Państwa członkowskie zapewniają wnioskodawcom o szczególnych potrzebach w zakresie przyjmowania pomoc medyczną i lub inną, w tym, w stosownych przypadkach, odpowiednią opiekę medyczną w zakresie zdrowia psychicznego.

ROZDZIAŁ III

OGRANICZENIE LUB COFNIĘCIE ŚWIADCZEŃ MATERIALNYCH W RAMACH PRZYJMOWANIA

Artykuł 20

Ograniczenie lub cofnięcie świadczeń materialnych w ramach przyjmowania

1. Państwa członkowskie mogą ograniczyć lub – w wyjątkowych i odpowiednio uzasadnionych przypadkach – cofnąć świadczenia materialne w ramach przyjmowania w przypadku gdy wnioskodawca:

- a) opuszcza miejsce zamieszkania ustalone przez właściwy organ bez powiadomienia lub bez zezwolenia, jeśli jest ono wymagane;
- b) nie spełnia obowiązków zgłaszania się lub dostarczania informacji lub stawiania się na rozmowy osobiste dotyczące postępowania w sprawie azylu, w rozsądnym okresie określonym w prawie krajowym; lub
- c) złożył kolejny wniosek w rozumieniu art. 2 lit. q) dyrektywy 2013/32/UE.

W odniesieniu do przypadków, o których mowa w lit. a) i b), jeżeli wnioskodawca zostanie odnaleziony lub dobrowolnie zgłosił się do właściwego organu, wydaje się należyście uzasadnioną decyzję w sprawie ponownego przyznania części lub całości tych świadczeń materialnych w ramach przyjmowania, które zostały cofnięte lub ograniczone, biorąc pod uwagę powody opuszczenia miejsca zamieszkania.

2. Państwa członkowskie mogą także ograniczyć świadczenia materialne w ramach przyjmowania, jeżeli stwierdzą, że wnioskodawca bez uzasadnionego powodu nie złożył wniosku o ochronę międzynarodową, gdy tylko złożenie go stało się racjonalnie wykonalne po przybyciu do danego państwa członkowskiego.

3. Państwa członkowskie mogą ograniczyć lub cofnąć świadczenia materialne w ramach przyjmowania, jeżeli wnioskodawca zataił, iż dysponuje środkami finansowymi i dzięki temu bezzasadnie skorzystał ze świadczeń materialnych w ramach przyjmowania.

4. Państwa członkowskie mogą określić sankcje mające zastosowanie w przypadku poważnego naruszenia reguł obowiązujących w ośrodkach dla cudzoziemców oraz szczególnie agresywnego zachowania.

5. Decyzje dotyczące ograniczenia lub cofnięcia świadczeń materialnych w ramach przyjmowania lub decyzje dotyczące sankcji, o których mowa w ust. 1, 2, 3 i 4 niniejszego artykułu, podejmowane są indywidualnie, obiektywnie i bezstronnie, a każda decyzja jest uzasadniana. Decyzje opierają się na konkretnej sytuacji danej osoby, szczególnie w odniesieniu do osób objętych art. 21, uwzględniając zasadę proporcjonalności. Państwa członkowskie w każdym wypadku zapewniają dostęp do opieki zdrowotnej zgodnie z art. 19 oraz zapewniają wszystkim wnioskodawcom godny poziom życia.

6. Państwa członkowskie zapewniają, aby świadczenia materialne w ramach przyjmowania nie były cofane ani ograniczane przed wydaniem decyzji zgodnie z ust. 5.

ROZDZIAŁ IV

PRZEPISY DOTYCZĄCE OSÓB SZCZEGÓLNEJ TROSKI

Artykuł 21

Zasada ogólna

Państwa członkowskie uwzględniają w prawie krajowym wprowadzającym w życie niniejszą dyrektywę szczególną sytuację osób szczególnej troski – takich jak małoletni, małoletni bez opieki, osoby niepełnosprawne, osoby starsze, kobiety ciężarne, rodzice samotnie wychowujący małoletnie dzieci, ofiary handlu ludźmi, osoby cierpiące na poważne choroby, osoby z zaburzeniami umysłowymi oraz osoby, które zostały poddane torturom, ofiary zgwałcenia lub innych poważnych form przemocy psychicznej, fizycznej lub seksualnej, takie jak ofiary okaleczania żeńskich narządów płciowych.

*Artykuł 22***Ocena szczególnych potrzeb w zakresie przyjmowania osób szczególnej troski**

1. Aby skutecznie wdrożyć art. 21, państwa członkowskie oceniają, czy wnioskodawca jest wnioskodawcą o szczególnych potrzebach w zakresie przyjmowania. Państwa członkowskie ustalają również charakter takich potrzeb.

Ocenę taką podejmuje się w rozsądnym terminie po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej i można ją włączyć do istniejących procedur krajowych. Państwa członkowskie zapewniają uwzględnienie tych szczególnych potrzeb zgodnie z przepisami niniejszej dyrektywy także w przypadkach, gdy ujawnią się one na późniejszym etapie postępowania w sprawie azylu.

Państwa członkowskie zapewniają, aby pomoc udzielana zgodnie z niniejszą dyrektywą wnioskodawcom o szczególnych potrzebach w zakresie przyjmowania uwzględniała w trakcie całego postępowania w sprawie azylu ich specjalne potrzeby w zakresie przyjmowania, oraz przewidują odpowiednie monitorowanie sytuacji tych osób.

2. Ocena, o której mowa w ust. 1, nie musi mieć formy postępowania administracyjnego.

3. Tylko osoby szczególnej troski, zgodnie z art. 21, można uznać za mające specjalne potrzeby w zakresie przyjmowania i tym samym mogące korzystać ze szczególnej pomocy udzielanej zgodnie z niniejszą dyrektywą.

4. Ocena, o której mowa w ust. 1, pozostaje bez uszczerbku dla oceny potrzeby uzyskania ochrony międzynarodowej zgodnie z dyrektywą 2011/95/UE.

*Artykuł 23***Małoletni**

1. Jak najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka jest jednym z priorytetów branych pod uwagę przez państwa członkowskie podczas wprowadzania w życie przepisów niniejszej dyrektywy dotyczących małoletnich. Państwa członkowskie zapewniają poziom życia odpowiedni dla fizycznego, psychicznego, duchowego, moralnego i społecznego rozwoju małoletniego.

2. Przy ocenie, co najlepiej służy zabezpieczeniu interesów dziecka, państwa członkowskie należyście uwzględniają w szczególności następujące czynniki:

- a) możliwość połączenia rodziny;
- b) dobrostan małoletniego i jego rozwój społeczny, szczególnie biorąc pod uwagę pochodzenie małoletniego;
- c) względy bezpieczeństwa i ochrony, w szczególności jeżeli istnieje ryzyko, że małoletni jest ofiarą handlu ludźmi;

d) zdanie małoletniego odpowiednio do jego wieku i dojrzałości.

3. Państwa członkowskie zapewniają małoletnim możliwość uczestniczenia w zajęciach wypoczynkowych, w tym grach i zajęciach rekreacyjnych odpowiednich dla ich wieku, w lokalach i ośrodkach dla cudzoziemców, o których mowa w art. 18 ust. 1 lit. a) i b), a także w zajęciach na świeżym powietrzu.

4. Państwa członkowskie zapewniają dostęp do opieki rehabilitacyjnej małoletnim, którzy są ofiarami jakiegokolwiek formy nadużycia, zaniedbania, wykorzystywania, torturowania lub okrutnego, nieludzkiego i poniżającego traktowania, lub małoletnim, którzy ucierpieli w wyniku konfliktów zbrojnych, oraz zapewniają im w razie potrzeby właściwą opiekę w zakresie zdrowia psychicznego oraz fachowe doradztwo.

5. Państwa członkowskie zapewniają małoletnim dzieciom wnioskodawców lub małoletnim wnioskodawcom zakwaterowanie z ich rodzicami, z ich małoletnim rodzeństwem niepozostającym w związku małżeńskim lub z dorosłymi odpowiedzialnymi za nich zgodnie z prawem lub praktyką danego państwa członkowskiego, pod warunkiem że służy to najlepszemu zabezpieczeniu interesów tych małoletnich.

*Artykuł 24***Małoletni bez opieki**

1. Państwa członkowskie jak najszybciej podejmują działania mające na celu zapewnienie reprezentacji małoletniego bez opieki i pomocy małoletniemu przez przedstawiciela, aby umożliwić małoletniemu korzystanie z praw i wypełnienie obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy. Małoletniego bez opieki informuje się bezzwłocznie o wyznaczeniu przedstawiciela. Przedstawiciel wypełnia swoje obowiązki zgodnie z zasadą najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka, o której mowa w art. 23 ust. 2, oraz musi posiadać niezbędną w tym celu wiedzę fachową. Z uwagi na dobrostan i rozwój społeczny małoletniego, o których mowa w art. 23 ust. 2 lit. b), zmiana osoby sprawującej funkcję przedstawiciela może nastąpić jedynie w razie konieczności. Organizacje lub osoby, których interesy kolidują lub mogą kolidować z interesami małoletniego bez opieki, nie mogą zostać przedstawicielami.

Właściwe organy dokonują regularnych ocen, między innymi w odniesieniu do dysponowania środkami koniecznymi do reprezentowania małoletniego bez opieki.

2. Małoletni bez opieki składający wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, od momentu wjazdu na terytorium do momentu, w którym są zobowiązani opuścić terytorium państwa członkowskiego, w którym złożono wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej lub w którym wniosek jest rozpatrywany, są umieszczani:

- a) z pełnoletnimi krewnymi;

- b) w rodzinie zastępczej;
- c) w ośrodkach dla cudzoziemców specjalnie przystosowanych do przyjmowania małoletnich;
- d) w innych miejscach zakwaterowania odpowiednich dla małoletnich.

Państwa członkowskie mogą umieścić małoletnich bez opieki w wieku co najmniej 16 lat w ośrodkach dla cudzoziemców przeznaczonych dla pełnoletnich wnioskodawców, jeżeli najlepiej zabezpiecza to ich interesy, zgodnie z art. 23 ust. 2.

W miarę możliwości, nie rozdziela się rodzeństwa, uwzględniając najlepiej pojęty interes małoletniego, w szczególności jego wiek i stopień dojrzałości. Zmiany miejsca zamieszkania małoletnich bez opieki ogranicza się do minimum.

3. Państwa członkowskie rozpoczynają poszukiwanie członków rodziny małoletniego bez opieki, w razie potrzeby korzystając z pomocy organizacji międzynarodowych lub innych właściwych organizacji, tak szybko, jak to możliwe po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, w celu jak najlepszego zabezpieczenia jego interesów. W przypadkach gdy życie lub bezpieczeństwo małoletniego albo jego bliskich krewnych mogą być zagrożone, szczególnie jeżeli pozostali oni w kraju pochodzenia, konieczne jest zadbanie o zapewnienie poufności gromadzenia, przetwarzania i obiegu informacji dotyczących tych osób, tak aby uniknąć zagrożenia dla ich bezpieczeństwa.

4. Pracujący z małoletnimi bez opieki muszą być odpowiednio wyszkoleni w zakresie potrzeb małoletnich i kontynuować takie szkolenie oraz są związani krajowymi przepisami dotyczącymi poufności w odniesieniu do każdej informacji uzyskanej podczas wykonywania swojej pracy.

Artykuł 25

Ofiary tortur i przemocy

1. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom tortur, zgwałcenia lub innych poważnych aktów przemocy niezbędne leczenie wymagane ze względu na szkody wyrządzone takimi aktami, w szczególności dostęp do odpowiedniej opieki medycznej i psychologicznej.

2. Osoby pracujące z ofiarami tortur, zgwałcenia lub innych poważnych aktów przemocy muszą być odpowiednio wyszkolenie w zakresie potrzeb ofiar i kontynuować takie szkolenie oraz są związane przepisami krajowymi dotyczącymi poufności w odniesieniu do każdej informacji uzyskanej podczas wykonywania swojej pracy.

ROZDZIAŁ V

ODWOŁANIA

Artykuł 26

Odwołania

1. Państwa członkowskie zapewniają możliwość odwołania od decyzji w sprawie przyznania, cofnięcia lub ograniczenia świadczeń na mocy niniejszej dyrektywy lub decyzji podjętych na podstawie art. 7, które indywidualnie wpływają na sytuację wnioskodawców, w ramach procedur ustanowionych w prawie krajowym. Przynajmniej w ostatniej instancji istnieć musi możliwość wniesienia odwołania lub innego środka dotyczącego stanu faktycznego i kwestii prawnych do organu sądowego.

2. W razie wniesienia do organu sądowego odwołania lub innego środka, o którym mowa w ust. 1, państwa członkowskie zapewniają, aby na żądanie udostępniana była bezpłatna pomoc prawna oraz zastępstwo prawne, o ile jest to konieczne dla zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Dotyczy to co najmniej przygotowania wymaganych w ramach postępowania dokumentów oraz udziału w rozprawie przed organami sądowymi w imieniu wnioskodawcy.

Bezpłatna pomoc prawna i zastępstwo prawne są świadczone przez odpowiednio wykwalifikowane osoby – tak jak to dopuszcza lub na to zezwala prawo krajowe – których interes nie jest sprzeczny, ani faktycznie, ani potencjalnie, z interesem wnioskodawcy.

3. Państwa członkowskie mogą także postanowić, że bezpłatna pomoc prawna i zastępstwo prawne przysługują:

- a) jedynie osobom pozbawionym wystarczających zasobów; lub
- b) jedynie w postaci usług zapewnianych przez doradców prawnych lub innych doradców wyraźnie wyznaczonych zgodnie z prawem krajowym do pomocy wnioskodawcom i do ich reprezentowania.

Państwa członkowskie mogą postanowić, że bezpłatna pomoc prawna i zastępstwo prawne nie przysługują, jeżeli zdaniem właściwego organu odwołanie lub inny środek nie rokują powodzenia. W takim przypadku państwa członkowskie zapewniają, aby pomoc prawna i zastępstwo prawne nie były arbitralnie ograniczane, a skuteczny dostęp wnioskodawcy do wymiaru sprawiedliwości nie był utrudniony.

4. Państwa członkowskie mogą także:

- a) ustanawiać limity – pieniężne lub czasowe – na świadczenie bezpłatnej pomocy prawnej i zastępstwa prawnego, pod warunkiem że takie limity nie ograniczają w sposób arbitralny dostępu do pomocy prawnej i zastępstwa prawnego;

b) ustalić, że w odniesieniu do opłat i innych koszty, traktowanie wnioskodawców nie może być korzystniejsze niż standardowe traktowanie swoich obywateli w zakresie pomocy prawnej.

5. Państwa członkowskie mogą żądać całkowitego lub częściowego zwrotu wszelkich poniesionych kosztów, jeżeli sytuacja finansowa wnioskodawcy znacznie się poprawiła lub jeżeli decyzja o pokryciu takich kosztów zapadła na podstawie nieprawdziwych informacji dostarczonych przez wnioskodawcę.

6. Procedury dotyczące dostępu do pomocy prawnej i zastępstwa prawnego są określane w prawie krajowym.

ROZDZIAŁ VI

DZIAŁANIA MAJĄCE NA CELU POPRAWĘ SKUTECZNOŚCI SYSTEMU PRZYJMOWANIA

Artykuł 27

Właściwe organy

Każde państwo członkowskie zgłasza Komisji nazwy organów odpowiedzialnych za wypełnianie obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy. Państwa członkowskie informują Komisję o wszelkich zmianach wyznaczonych organów.

Artykuł 28

System wytycznych, monitorowania i kontroli

1. Państwa członkowskie tworzą, z należyтым poszanowaniem własnej struktury konstytucyjnej, właściwe mechanizmy mające na celu zapewnienie ustanowienia właściwych wytycznych oraz środków monitorowania i kontroli poziomu warunków przyjmowania.

2. W terminie do dnia 20 lipca 2016 r. państwa członkowskie przekazują Komisji odpowiednie informacje w formularzu zawartym w załączniku I.

Artykuł 29

Personel i zasoby

1. Państwa członkowskie podejmują właściwe środki w celu zagwarantowania, by organy i inne organizacje wdrażające niniejszą dyrektywę odbyły odpowiednie podstawowe szkolenie w odniesieniu do potrzeb wnioskodawców obu płci.

2. Państwa członkowskie zapewniają zasoby niezbędne w związku z przepisami krajowymi wprowadzającymi w życie niniejszą dyrektywę.

ROZDZIAŁ VII

PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 30

Sprawozdania

W terminie do dnia 20 lipca 2017 r. Komisja składa Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie w sprawie stosowania niniejszej dyrektywy i proponuje wszelkie niezbędne zmiany.

Państwa członkowskie przesyłają Komisji wszelkie informacje przydatne dla sporządzenia sprawozdania do dnia 20 lipca 2016 r.

Po przedstawieniu pierwszego sprawozdania Komisja składa Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie w sprawie stosowania niniejszej dyrektywy co najmniej co pięć lat.

Artykuł 31

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania art. 1–12, 14–28 i 30 oraz załącznika I w terminie do dnia 20 lipca 2015 r. Niezwłocznie przekazują one Komisji tekst tych przepisów.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Przepisy te zawierają także wskazanie, że w istniejących przepisach ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odniesienia do dyrektyw uchylonych niniejszą dyrektywą należy odczytywać jako odniesienia do niniejszej dyrektywy. Metody dokonywania takiego odniesienia i formułowania takiego wskazania określane są przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

Artykuł 32

Uchylenie

Dyrektywa 2003/9/WE traci moc w odniesieniu do państw członkowskich związanych niniejszą dyrektywą od dnia 21 lipca 2015 r., bez uszczerbku dla zobowiązań państw członkowskich dotyczących terminów przeniesienia do prawa krajowego dyrektywy określonej w załączniku II część B.

Odesłania do dyrektywy 2003/9/WE odczytuje się jako odesłania do niniejszej dyrektywy zgodnie z tabelą korelacji w załączniku III.

*Artykuł 33***Wejście w życie i rozpoczęcie stosowania**

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie z dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Art. 13 oraz 29 stosuje się od dnia 21 lipca 2015 r.

*Artykuł 34***Adresaci**

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w Brukseli dnia 26 czerwca 2013 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego
M. SCHULZ
Przewodniczący

W imieniu Rady
A. SHATTER
Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK I

Formularz sprawozdawczy służący do przekazywania informacji przez państwa członkowskie zgodnie z art. 28 ust. 2

Po upływie terminu, o którym mowa w art. 28 ust. 2, informacje, które mają być przekazywane przez państwa członkowskie, są przekazywane Komisji ponownie w przypadku istotnej zmiany w prawie krajowym lub praktyce krajowej powodującej dezaktualizację przekazanych informacji.

1. Na podstawie art. 2 lit. k) oraz art. 22, proszę objaśnić poszczególne etapy identyfikacji osób o szczególnych potrzebach w zakresie przyjmowania, z uwzględnieniem momentu, w którym procedura ta jest uruchamiana i jej skutków w zakresie uwzględniania takich potrzeb, w szczególności w odniesieniu do małoletnich bez opieki, ofiar tortur, zgwałcenia lub innych lub innych poważnych form przemocy psychicznej, fizycznej lub seksualnej, jak również ofiar handlu ludźmi.
2. Proszę podać kompletne informacje na temat rodzaju, nazwy i formatu dokumentów przewidzianych w art. 6.
3. W nawiązaniu do art. 15 proszę podać zakres, w jakim dostęp do rynku pracy dla osób ubiegających się o azyl jest związany ze szczególnymi warunkami oraz szczegółowo opisać takie ograniczenia.
4. W nawiązaniu do art. 2 lit. g) proszę szczegółowo przedstawić formy świadczeń materialnych w ramach przyjmowania (tj. jakie świadczenia materialne w ramach przyjmowania są udostępniane w formie rzeczowej, pieniężnej, w talonach lub w kombinacji tych form) i podać wysokość dziennej diety wypłacanej wnioskodawcom.
5. W stosownych przypadkach, w nawiązaniu do art. 17 ust. 5 proszę przedstawić punkty odniesienia stosowane w prawie krajowym lub praktyce krajowej do ustalenia poziomu pomocy finansowej udzielanej wnioskodawcom. W przypadku traktowania wnioskodawców w mniej korzystny sposób niż własnych obywateli proszę przedstawić powody takiej sytuacji.

ZAŁĄCZNIK II

CZĘŚĆ A

Uchylona dyrektywa

(określona w art. 32)

Dyrektywa Rady 2003/9/WE

(Dz.U. L 31 z 6.2.2003, s. 18)

CZĘŚĆ B

Termin transpozycji do prawa krajowego

(o którym mowa w art. 32)

Dyrektywa	Termin transpozycji
2003/9/WE	6 lutego 2005 r.

ZAŁĄCZNIK III

Tabela korelacji

Dyrektywa 2003/9/WE	Niniejsza dyrektywa
art. 1	art. 1
art. 2, część wprowadzająca	art. 2, część wprowadzająca
art. 2 lit. a)	—
art. 2 lit. b)	—
—	art. 2 lit. a)
art. 2 lit. c)	art. 2 lit. b)
art. 2 lit. d), część wprowadzająca	art. 2 lit. c), część wprowadzająca
art. 2 lit. d) ppkt (i)	art. 2 lit. c) tiret pierwsze
art. 2 lit. d) ppkt (ii)	art. 2 lit. c) ppkt (i) tiret drugie
—	art. 2 lit. c) ppkt (i) tiret trzecie
art. 2 lit. e), f) i g)	—
—	art. 2 lit. d)
art. 2 lit. h)	art. 2 lit. e)
art. 2 lit. i)	art. 2 lit. f)
art. 2 lit. j)	art. 2 lit. g)
art. 2 lit. k)	art. 2 lit. h)
art. 2 lit. l)	art. 2 lit. i)
—	art. 2 lit. j)
—	art. 2 lit. k)
art. 3	art. 3
art. 4	art. 4
art. 5	art. 5
art. 6 ust. 1–5	art. 6 ust. 1–5
—	art. 6 ust. 6
art. 7 ust. 1 i 2	art. 7 ust. 1 i 2
art. 7 ust. 3	—
art. 7 ust. 4–6	art. 7 ust. 3–5

Dyrektywa 2003/9/WE	Niniejsza dyrektywa
—	art. 8
—	art. 9
—	art. 10
—	art. 11
art. 8	art. 12
art. 9	art. 13
art. 10 ust. 1	art. 14 ust. 1
art. 10 ust. 2	art. 14 ust. 2 akapit pierwszy
—	art. 14 ust. 2 akapit drugi
art. 10 ust. 3	art. 14 ust. 3
art. 11 ust. 1	—
—	art. 15 ust. 1
art. 11 ust. 2	art. 15 ust. 2
art. 11 ust. 3	art. 15 ust. 3
art. 11 ust. 4	—
art. 12	art. 16
art. 13 ust. 1–4	art. 17 ust. 1–4
art. 13 ust. 5	—
—	art. 17 ust. 5
art. 14 ust. 1	art. 18 ust. 1
art. 14 ust. 2 akapit pierwszy, część wprowadzająca, lit. a) i b)	art. 18 ust. 2, część wprowadzająca, lit. a) i b)
art. 14 ust. 7	art. 18 ust. 2 lit. c)
—	art. 18 ust. 3
art. 14 ust. 2 akapit drugi	art. 18 ust. 4
art. 14 ust. 3	—
—	art. 18 ust. 5

Dyrektywa 2003/9/WE	Niniejsza dyrektywa
art. 14 ust. 4	art. 18 ust. 6
art. 14 ust. 5	art. 18 ust. 7
art. 14 ust. 6	art. 18 ust. 8
art. 14 ust. 8 akapit pierwszy, część wprowadzająca, tiret pierwsze	art. 18 ust. 9 akapit pierwszy, część wprowadzająca, lit. a)
art. 14 ust. 8 akapit pierwszy, tiret drugie	—
art. 14 ust. 8 akapit pierwszy, tiret trzecie	art. 18 ust. 9 akapit pierwszy, lit. b)
art. 14 ust. 8 akapit pierwszy, tiret czwarte	—
art. 14 ust. 8 akapit drugi	art. 18 ust. 9 akapit drugi
art. 15	art. 19
art. 16 ust. 1, część wprowadzająca	art. 20 ust. 1, część wprowadzająca
art. 16 ust. 1 lit. a) akapit pierwszy, tiret pierwsze, drugie i trzecie	art. 20 ust. 1, akapit pierwszy, lit. a), b) i c)
art. 16 ust. 1 lit. a) akapit drugi	art. 20 ust. 1 akapit drugi
art. 16 ust. 1 lit. b)	—
art. 16 ust. 2	—
—	art. 20 ust. 2 i 3
art. 16 ust. 3–5	art. 20 ust. 4–6
art. 17 ust. 1	art. 21
art. 17 ust. 2	—
—	art. 22
art. 18 ust. 1	art. 23 ust. 1
—	art. 23 ust. 2 i 3
art. 18 ust. 2	art. 23 ust. 4
To be inserted	art. 23 ust. 5
art. 19	art. 24
art. 20	art. 25 ust. 1
—	art. 25 ust. 2
art. 21 ust. 1	art. 26 ust. 1

Dyrektywa 2003/9/WE	Niniejsza dyrektywa
—	art. 26 ust. 2–5
art. 21 ust. 2	art. 26 ust. 6
art. 22	—
—	art. 27
art. 23	art. 28 ust. 1
—	art. 28 ust. 2
art. 24	art. 29
art. 25	art. 30
art. 26	art. 31
—	art. 32
art. 27	art. 33, akapit pierwszy
—	art. 33, akapit drugi
art. 28	art. 34
—	Załącznik I
—	Załącznik II
—	Załącznik III